

MÜZİK ÖĞRETİMİNDE SEKİZİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN TEMEL MÜZİK YAZISI İŞARETLERİNİ ANLAMA DÜZEYİ

Mustafa Hilmi BULUT*

Bu çalışmada, Sivas ili ilköğretim okulları taranarak uygulanmakta olan müzik öğretim programının niteliği üzerine değerlendirmeler yapılmaktadır. Bu değerlendirme yapılırken öğrencilerin müzik dersinde öğrenmekte oldukları temel müzik yazı işaretlerini algılama düzeyleri sınanmaktadır. Bu yapılırken “Müziksel Davranış Alanları” dikkate alınarak, bu alanlardan “bilişsel” alana yönelik olan “bilgi” basamağı sınanmıştır (Özgül, 2000). İlk aşamada konuyla ilgili literatür taranarak bulguların yorumlanabilmesi için kuramsal temel oluşturulmuştur. Daha sonra müzik eğitimiyle ilgili temel kavramlar tespit edilmiş ve çoğunluğu açık uçlu sorulardan oluşan anket formu geliştirilmiştir.

Veriler 2005 Kasım’ında toplanmış olup sekiz okuldaki 386 öğrencinin katılımıyla elde edilmiştir. Verilerin analizi için SPSS istatistik programı kullanılmıştır. Açık uçlu sorulara verilen yanıtlar “anlama”, “yanılgı”, “anlamama”, ve “cevap vermeme” olarak adlandırılan kategorilere ayrılmıştır. Bu kategorilerdeki frekanslar ve yüzdeler bulunarak yorum yapılmaya çalışılmıştır. Bu çalışmada kullanılan yöntem sosyal bilimler alanlarındaki başka çalışmalarda da kullanılmış olan bir yöntemdir (Demircioğlu, 2005). Araştırmanın amacı sekizinci sınıf öğrencilerinin müzik dersindeki temel müzik yazısı işaretlerini anlama düzeyini ölçmeye yöneliktir. Bu öğrencilerin müzik yazısıyla ilgili temel işaretleri anlama düzeyleri nedir? sorusu araştırmanın problem durumunu oluşturmaktadır.

Giriş

Müzikte de dilde olduğu gibi bir yazı biçimi vardır. Nasıl ki, dilde harflerin birleşmesinden heceler, heceler birleşiminden sözcükler ve giderek cümle, makale, şiir, hikâye, roman vb gibi anlatıma yönelik edebi eserler oluşturulmaktaysa müzikte de notaların birleşiminden motif, cümle, dönem ve giderek çeşitli formlardaki müzik eserleri oluşturulmaktadır. Bununla ilgili olarak Cangal’ın şu belirlemesi yerindedir. “Tek bir ses yalnız başına hiçbir anlatım gücüne sahip değildir” (Cangal, 2004;1). Müziğin dille olan benzerliği yazma konusunda da ortaya çıkmaktadır. Nasıl ki ana dilini konuşan birinin hiç okuma yazma bilmemesi onun konuşmasına engel değilse müzikte de şarkı söyleyen bir insanın müzik yazısını bilip bilmemesi onun şarkı söylemesine engel değildir. Ancak bu durumun, hem dil için hem de müzik için gelişmeyi engelleyici bir yanı olduğu bilinmektedir.

Yaratılan müzik eserlerinin kalıcılığını sağlayan ve onun ileri kuşaklara aktarılmasını sağlayan önemli unsurlardan birisi de hiç kuşkusuz müzik yazısıdır.

* Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Müzik yazısı çeşitli işaretlerden oluşmaktadır. Dizək (Porte) ve onun üzerine konulan işaretlerin adlandırılmasını sağlayan anahtarlar (Açkı) müzik yazısının en temel öğeleridir. Bu çalışmada, müzik yazısı işaretlerinin öğrenciler tarafından tanınıp tanınmadığı sınanmaktadır. Bu işaretlerin sadece tanınıyor olması onların tam olarak anlaşıldığı anlamına gelmemekle birlikte (Yıldız, 2002) öğrencilerin, müzik yazısı hakkında fikir sahibi olmaları bakımından önemli olarak kabul edilmektedir.

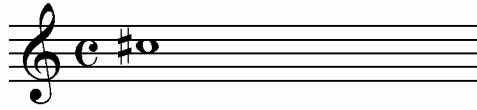
Müzik yazısının öğretiminin ancak ve ancak önce müziğin öğretimiyle gerçekleştirileceği bilinmektedir. Yani öğrenci önce fazlaca şarkı öğrenmeli ve bu şarkılar içinde müzik yazısını algılamalıdır. Bu konuda Lobos'un dilde gramer öğrenimiyle ilgili görüşü müzik için de geçerlidir. Ona göre, "Bir çocuk, anadilinin basit gramer kurallarını öğrenmeden çok önce, sözcükleri, ses değişimlerini ve cümle yapılarını öğrenmiş bulunur" (Lobos, 2001; 28).

Bütün bu yaklaşımlar dikkate alınarak bu çalışmada, eğitsel müzik öğretimi konusunu etkileyen başlıca dört etkenden (Sun, 2001; 89) birisi olan "Öğretim Araçları" içinde yer alan "notanın" yani müzik yazısının (Sus, nota değerleri, değiştirici işaretler vb) tanınmasıyla ilgili durumlar sınanırken sekizinci sınıf öğrencileri tercih edilmiştir. Çünkü, onların sekizinci sınıfa kadar müzik yazısı işaretlerini algılamalarına yetecek sayıda şarkı öğrenmiş oldukları varsayılmaktadır.

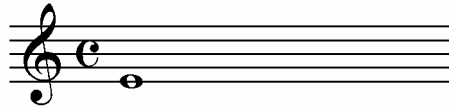
Bulgular ve Yorum

Müzik yazısıyla ilgili önceden hazırlanmış yirmi sorunun sekizinci sınıf öğrencilerine yöneltilmesi sonucunda aşağıdaki bulgular elde edilmiştir. Bu yirmi soru şunlardır.

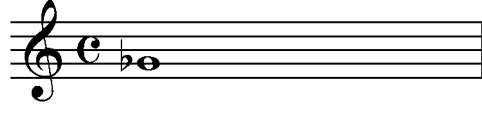
1. Aşağıdaki dizekte yer alan notanın adını altına yazınız!

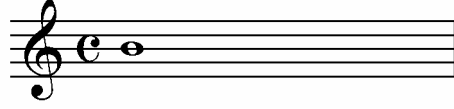
2. Aşağıdaki dizekte yer alan notanın adını altına yazınız!

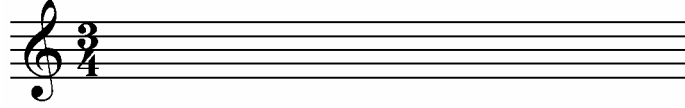
3. Aşağıdaki dizekte yer alan notanın adını altına yazınız!

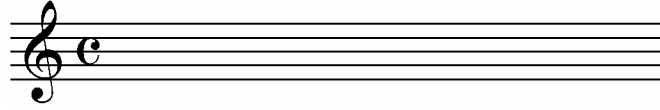
4. Aşağıdaki dizekte yer alan notanın adını altına yazınız!

5. Aşağıdaki dizekte bulunan ölçüye $\frac{3}{4}$ lük değerlere sahip olacak şekilde notalar yazınız! (yazacağınız notalar herhangi bir nota olabilir ancak ölçüde bulunan nota değerleri toplamının $\frac{3}{4}$ lük olmasına dikkat ediniz!)

6. Aşağıdaki dizekte bulunan ölçüye $\frac{4}{4}$ lük değerlere sahip olacak şekilde notalar yazınız! (yazacağınız notalar herhangi bir nota olabilir ancak ölçüde bulunan nota değerleri toplamının $\frac{4}{4}$ lük olmasına dikkat ediniz!)

7. Aşağıdaki notanın değerini (kaç vuruş olduğunu) altına yazınız!

8. Aşağıdaki notanın değerini (kaç vuruş olduğunu) altına yazınız!

9. Aşağıdaki notanın değerini (kaç vuruş olduğunu) altına yazınız!

10. Aşağıdaki notanın değerini (kaç vuruş olduğunu) altına yazınız!

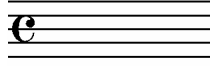
11. Aşağıdaki notanın değerini (kaç vuruş olduğunu) altına yazınız!

12. Aşağıdaki dizekte yer alan işaretin adını ve ne işe yaradığını yazınız!

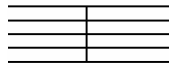
13. Aşağıdaki dizekte yer alan işaretin adını ve ne işe yaradığını yazınız!

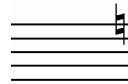
14. Aşağıdaki dizekte yer alan işaretin adını ve ne işe yaradığını yazınız!

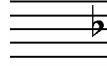
15. Aşağıdaki dizekte yer alan işaretin adını ve ne işe yaradığını yazınız!

16. Aşağıdaki dizekte yer alan işaretin adını ve ne işe yaradığını yazınız!

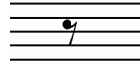
17. Aşağıdaki dizekte yer alan işaretin adını ve ne işe yaradığını yazınız!

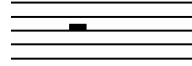
18. Aşağıdaki dizekte yer alan işaretin adını ve ne işe yaradığını yazınız!

19. Aşağıdaki dizekte yer alan işaretin adını ve ne işe yaradığını yazınız!

20. Aşağıdaki dizekte yer alan işaretin adını ve ne işe yaradığını yazınız!

Bu sorulara verilen yanıtlar soruların anlaşılma durumu, anlaşılmama durumu, verilen cevaptaki yanılma durumu ve cevaplama durumu olmak üzere dört kategoride değerlendirilmiştir. Aşağıda bu sorulara verilen yanıtlarla ilgili tablo yer almaktadır.

Öğrencilerin Soruları Yanıtlama Oranları

Soru	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10	
Derece	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>F</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Anlama	197	51	287	74	217	56	287	74	70	18	64	17	173	45	166	43	148	38	112	29
Anlamama	4	1	5	2	5	2	3	1	31	8	86	22	93	24	104	27	108	28	105	27
Yanılma	99	26	51	13	123	32	44	11	122	32	90	23	20	5	45	12	45	12	75	20
Cevaplamama	86	22	43	11	41	10	52	14	163	42	146	38	100	26	71	18	85	22	94	24

Soru	11		12		13		14		15		16		17		18		19		20	
Derece	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%	f	%	f	%	f	%
Anlama	65	17	141	36	87	22	51	13	67	17	164	42	81	21	59	15	73	19	25	6
Anlamama	21	5	0	0	1	1	4	1	3	1	0	0	0	0	3	1	2	1	1	1
Yanılma	60	16	14	4	22	6	84	22	101	26	33	9	12	3	152	40	65	17	78	20
Cevaplamama	240	62	230	60	276	71	247	64	215	56	189	49	293	76	172	44	246	63	282	73

Öğrencilerin müzik yazısını algılama düzeyleri, yukarıda belirtilen dört kategoriye göre değerlendirildiğinde birinci soruyu anlayarak doğru yanıt veren öğrencilerin sayısı 197, soruyu anlamayan öğrenci sayısı 4, yanılıya düşen öğrenci sayısı 99, soruyu yanıtlamayan öğrenci sayısı ise 86 kişidir. İkinci soruyu doğru yanıtlayanların sayısı 287, anlamayan öğrenci sayısı 5, yanılıya düşen öğrenci sayısı 51, soruyu yanıtlamayan öğrenci sayısı ise 43 kişidir. Üçüncü soruyu doğru yanıtlayanların sayısı 217, anlamayanların sayısı 5, yanılanların sayısı 123, soruyu yanıtlamayanların sayısı ise 41 kişidir. Dördüncü soruyu yanıtlayanların sayısı ise 287, anlamayanlar 3, yanılanlar 44, yanıtlamayanlar ise 52 kişidir.

Birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sorular portede gösterilen notalarla ilgili dört soru olup bunların birinci ve üçüncüsünde değiştirici işaret varken iki ve dördüncüsünde doğal notalar verilmektedir. Bu ilk dört soruda öğrencilerin doğal sesleri bilme oranları önünde değiştirici işaret bulunan notaları bilme oranından daha yüksektir. 386 öğrenciden 287 si doğal sesleri adlarıyla birlikte bilirken değiştirici işaret almış olan seslerden birisini 197, diğerini ise 217 öğrenci doğru yanıtlamıştır.

Beşinci soruya gelindiğinde, 386 öğrencinin sadece 70'i üç dörtlük ölçüyü tamamlarken, diğerlerinden 31'i soruyu anlayamamış, 122'si yanılmış ve 163'ü ise cevaplamamıştır. Altıncı soruda ise tamamlanması gereken dört dörtlük ölçü, sadece 64 öğrenci tarafından doğru yanıtlanmış, 86 öğrenci soruyu anlamamış, 90 öğrenci yanılıya düşmüş, 146 öğrenci ise cevaplamamıştır.

Yedi, sekiz, dokuz, on ve on birinci sorular nota değerleriyle ilgili sorulardır. Bunların yanıtlanma oranları, yedinci sorudaki ikilik notayı, 173 öğrenci doğru yanıtlamış, 93 öğrenci anlamamış, 20 öğrenci yanılmış, 100 öğrenci ise cevaplamamıştır. Sekizinci sorudaki dörtlük notayı, 166 öğrenci doğru yanıtlarken, 104 öğrenci anlamamış, 45 öğrenci yanılmış ve 71 öğrenci ise yanıtı bırakmıştır. Dokuzuncu sorudaki on altılık notayı 148 öğrenci doğru yanıtlamış, 108 öğrenci anlamamış, 45 öğrenci yanılmış ve 85 öğrenci de yanıtlamamıştır. Onuncu sorudaki noktalı sekizlik notayı 112 öğrenci doğru yanıtlarken, 105 öğrenci anlamamış, 75 öğrenci yanılmış, 94 öğrenci ise yanıtı bırakmıştır.

bırakmıştır. On birinci soruda yer alan sekizlik notayı ise 65 öğrenci doğru yanıtlarken 21 öğrenci anlamamış, 60 öğrenci yanılmış ve 240 öğrenci ise cevaplamamıştır.

On iki den yirmi ye kadar olan son dokuz soruda ise sırasıyla on ikinci sorudaki sol anahtarını 141 öğrenci doğru yanıtlamış, bütün öğrenciler anlamış, 60 öğrenci yanılmış, 240 öğrenci ise yanıtlamamıştır. On üçüncü sorudaki ölçü işaretini 87 öğrenci doğru yanıtlamış, 1 öğrenci anlamamış, 22 öğrenci yanılmış, 276 öğrenci yanıtlamamıştır. On dördüncü sorudaki bir ölçülük sus işareti 51 öğrenci tarafından bilinmiş, 4 öğrenci anlamamış, 84 öğrenci yanılmış ve 247 öğrenci ise yanıtlamamıştır. On beşinci sorudaki ölçü çizgisi, 67 öğrenci tarafından tanınırken, 3 öğrenci anlamamış, 101 öğrenci yanılmış ve 215 öğrenci tarafından yanıtlanmamıştır. On altıncı soruda yer alan naturel işareti, 164 öğrenci tarafından tanınırken, soru bütün öğrenciler tarafından anlaşılmış, 33 öğrenci yanılmış ve 189 öğrenci tarafından yanıtı bırakılmıştır. On yedinci sorudaki bemol işaretini, 81 öğrenci doğru yanıtlarken, tüm öğrenciler soruyu anlamış, 12 öğrenci yanılmış, 293 öğrenci ise yanıtlamamıştır. On sekizinci sorudaki dörtlük sus işaretini 59 öğrenci bilmiş, 3 öğrenci anlamamış, 152 öğrenci yanılmış ve 172 öğrenci yanıtlamamıştır. On dokuzuncu sorudaki sekizlik sus işaretini 73 öğrenci doğru yanıtlarken, 2 öğrenci anlamamış, 65 öğrenci yanılmış ve 246 öğrenci de yanıtlamamıştır. Son soru olan yirminci sorudaki ikilik sus işaretini de sadece 25 öğrenci doğru yanıtlarken, 1 öğrenci anlamamış, 78 öğrenci yanılmış ve 282 öğrenci de yanıtı bırakmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Toplam yirmi sorunun doğru yanıtlanma oranı %32.65, anlaşılma durumu %7.65, yanlış cevaplanma durumu %17.45, cevaplanmama durumu ise %42.25 dir. Sonuç olarak müzik yazısının örneklem grubunda yer alan 386 öğrenci tarafından bilinme düzeyinin oldukça düşük olduğu görülmektedir. Örneklem grubunda yer alan öğrenciler tarafından doğru yanıtlanma oranı en düşük olan soru, %6 lık bir oranla (25 öğrenci), yirminci sorudaki ikilik sus işareti olmuştur. Doğru yanıtlanma oranı en yüksek olan soru ise, %74 lük oranla (287 öğrenci) ikinci ve dördüncü sorulardaki, mi ve si notaları olmuştur. Bu sonuçlar doğrultusunda şu öneriler geliştirilmiştir.

Müzik yazısının öğretiminde müzik öğretmenleri daha titiz davranmalıdır.

Müzik yazısı işaretleri, müziksel davranış alanlarından, “bilişsel alan” ın birinci basamağı olan “bilgi” düzeyinde kuşkuyla yer verilmeyecek şekilde net olarak öğretilmelidir.

Bunun için, “bilişsel alan basamaklarının” üçüncü sırasında yer alan, uygulamadan yola çıkılmalı, ancak bu sadece uygulama düzeyinde bırakılmayıp, birinci basamakta yer alan bilgi basamağı sınanmalıdır.

Kaynakça

Cangal, N. (2004), "*Müzik Formları*" Arkadaş Yayınevi, Ankara

Demircioğlu, İ. H. (2005), "*eurasian journal of educational research*", year: 5, issue: 19, s.

155, Anı Yayıncılık, Ankara.

Lobos, H. Villa. (2001), "*Eğitsel Müzik Öğretimi*" Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara.

Özgül, İ. (2000), "*Müzik Eğitimi ve Öğretimi*", Gazi Kitabevi, Ankara.

Sun, M. (2001), "*Eğitsel Müzik Öğretimi*" Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara.

Yıldız, G. (2002), "*İlköğretimde Müzik Öğretimi*" Anı Yayıncılık, Ankara.